

חט' גולני' במבצע 'עובדה'

כתב: הלל נוימן, קבוץ בית-אלפא, לוחם בגדוד 13 של החטיבה

בתחילת מרץ 1949 הייתה חט' גולני אחרי תקופת זמן סוערת וקשה. בסוף דצמבר 1948 הורדה החטיבה לדרום, למחנה ג'וליס ומייד נכנסה לסדרת קרבות קשים מול הצבא המצרי בנגב המערבי, בעיקר הגדודים 13 ו-19. לאחר תקופת התארגנות קצרה נפרש גד' 13 לכל אורך "עוטף עזה" וגם שם הייתה לו פעילות מאד אינטנסיבית נגד מסתננים ושיירות ההספקה ל"כיס פלוג'ה". הרבה מארבים, סיורים, מיקוש וכדומה. בתחילת מרץ 49 עוד אבטחנו את נסיגת החטיבה המצרית מפלוג'ה ומייד לאחר מכן הוכרזה כוננות, בוטלו כל היציאות מהבסיס והחלו ההכנות ליציאה למבצע 'עובדה'.

יצאנו בשיירה ארוכה – בראשה גד' 19 ואחריו גד' 13 – המורכבת מרכב 4X4 (ג'יפים וקומנדקרים) ו- 6X6 (ג.מ.ס.) – מה שרמז לנו על אופי הדרך והמבצע העומדים בפנינו. בלילה הראשון חנינו ב"כורנוב" (כיום ממשית). שם נפגשנו עם חברינו מעמק יזרעאל מחט' 8 של יצחק שדה, שסייעו לנו רבות בקרבות הנגב המערבי.

בבוקר החלה הירידה המאוד קשה, מסובכת ומסוכנת ב"מעלה העקרבים". דרך תלולה, מסוכנת ומפותלת כשמשאיות ה- ג.מ.ס. נאלצות לבצע כל סיבוב עם 2 – 3 "רברסים" כדי להשלים סיבוב ולמטה פעורה תהום מאיימת. הירידה נעשתה לאור היום ולקחה את מרבית היום. חניית לילה ראשונה ב"עין-חוסוב" (חצבה – כיום) מבלי שאנו יודעים מאום על המגעים המדיניים הנרחבים עם האנגלים ועם כל העולם.

עם שחר יצאנו למבצע, אל הלא נודע, אל מרחבי הערבה הפרושה בין הרי הנגב במערב להרי מואב במזרח. בראש השיירה גד' 19 ואחריו גד' 13. לא רואים שום דרך ונוסעים בשיירה ארוכה אך גם רחבה. כל נהג וכל מפקד מחפש ומוצא לו מסלול לנסיעה. דרך חולית של תשתית ואדי "פוקרה", חולית וסלעית לחלופין, בין שיחי אשלים ועצי שיטה. גד' 19 מוביל וגד' 13 עוקב ומותיר אחריו יחידות – מחלקות רובאים עם כיתות מסייעות של מקלעי "בזה" ומרגמות 81 התופסות משלטים לפי החלטת הפיקוד.

יום ראשון, מחלקה עם הסיוע תופסת את "עין וויבה" (עין יהב – כיום) והלילה תופס את השיירה במרכז הערבה על גבעה גדולה השולטת על הסובב. אנו, מחלקת המקלעים, מציבים עמדת הבטחה בכיוון ההתקדמות וזוכים לסיור – ביקור של המח"ט נחום גולן ושיחת רעים עימו. מסתבר לי - המ"כ של המקלעים - שמפקדת הגדוד צמודה לנו. משכימים בבוקר המח"ט "דרומה לאילת". "הדרך-ללא-דרך" היא כמו אתמול, אך עם יותר סבך אשלים. לפתע, אני, המפקד היושב עם הנהג, רואה למולי, במרחק של כ- 200 מ', שני משוריינים בצבע חקי ירדני, מתקדמים לכיווני. אני עוצר את הנהג ונותן פקודה לחיילי להציב את המקלעים, כשאני מבחין כבר מטווח קרוב שעל האנטנה של אחד המשוריינים קשורה פיסת בד לבן

קטנה. אני משהה את פקודת האש ונותן להם להתקרב כשאחד מגד' 19 מוציא ראשו מהחלון וצועק "אהלן"... הם תפסו את המשוריינים שננטשו ע"י הירדנים, אך לא דיווחו והסיעו אותם לאחור. רק לידיעה: בסרטי התחמושת של מקלעינו היו גם כדורים חודרי שריון...

העצירה הבאה היא בוואדי ג'יראפי (כיום, פאראן). בצידו הדרומי מתנשאת גבעה שעליה מטפסת – מתעקלת דרך חצובה. כאן מחליט מטה הגדוד למקם את המוצב הבא וכן את המטה עצמו, בערך מחצית המרחק ל"אום-רשרש" (כיום, אילת). אני מוצב עם כיתת המקלעים "שלי" במוצב זה. בעוד כוח גד' 13 מכין עצמו להמשיך אחרי גד' 19, מתקבלת הודעה שהגיעה פקודה מפיקוד הדרום לעצור. גד' 19 עודו עסוק בפינוי מחסום ירדני שהתגלה בהמשך הדרך ליד גבעה נישאה שכוחותינו מכנים אותה "גארנדאל", על שם מוצב ירדני הנמצא בצדה השני של הערבה (כיום, קיבוץ גרופית). קצת מבוכה, קצת בלבול. מה עושים? איך ממשיכים? לוקח מספר שעות עד שמתברר שהכול אזעקת שווא ואפשר להמשיך. גד' 13 משאיר שוב מחלקה עם סיוע, על גבעת "גארנדאל" וגד' 19 ממשיך ושועט בכל המהירות, עובר דרך "עין רדיאן" (כיום, יוטבתה) לעבר היעד "אום רשרש", שעל חוף ים סוף (כיום, אילת!).

בהגיעם, הם מוצאים שם כבר את הפיקוד הבכיר של חט' "הנגב" (פלמ"ח), שהקדימו את כוחותינו בשעתיים וכבר חוגגים סביב דגל הדיו... לימים נוספו עוד שני משלטים כדי לפקח היטב על המרחב: בוואדי "חיאני" (משלט "פורים" קראנו לו) וב"עין רדיאן", שם סגן-משנה יונה הופרט (לימים האלוף יונה אפרת) ואנכי עם רובאים ומקלענים תופסים את הגבעה מעל מעינות עין-רדיאן ומאז יש שם יישוב... מספר קילומטרים דרומית למוצב הג'יראפי גילינו את "ביר-מליחה" (כיום – באר-מנוחה, ליד הפונדק של שמעון "כושי" רימון). שם היינו דולים מים בדלי מברזנט ומתרחצים עירומים על אם הדרך להנאת המטיילים עוברי האורח.

במוצבי הערבה ואילת "בילינו" כחודשיים מבלי להגיע הביתה אף פעם. פשוט היה רחוק ולא היו דרכים נאותות. חגגנו את "סדר" הפסח במוצב הג'יראפי בניהולו של המג"ד אלן חורין מטירת-צבי. הגדוד עשה סבב יחידות כדי לאפשר לכולנו לשהות גם לחוף ים סוף ובהרי אילת ("ראס-אל-נאקב") המרהיבים. בחוף אילת זכינו פעם ראשונה לראות הליך של התפלת מים במתקנים שהובאו לנו מהצבא האמריקאי. מקורות מי השתייה היו מאד רחוקים - בעין חוסוב ועין וויבה והובאו במיכליות. כששקטו רוחות המלחמה החלו להגיע אורחים רבים מהארץ שהיו תמיד מוקסמים מהמראות והחוויית. ביניהם היו גם כל מיני "חשובים" וידועים וכן חברים מהבית.

הוויכוח על איך ולמה עוכבו כוחות 'גולני' מהגיע ראשונים לחוף אום-רשרש לא נגמר וכבר כמעט אין את מי לשאול, אבל בעצם למי אכפת... שמחנו אז ושמחים אנו גם היום, שנפלה בחלקנו ההזדמנות לחלוק עם הקולגות שלנו, חט' 'הנגב', חוויה זו שהייתה כה שונה מאימי מלחמת העצמאות בהם התנסינו קודם לכן.

בית אלפא, מרץ 2014

הלל נוימן עם חברים מבית אלפא ששרתו עמו בגדוד 13 של חטיבת גולני, אום-רשרש, אפר. 1949

הלל ואביו צבי נוימן, משלט ג'ראפי, אפר. 1949; צבי עבד אז במשרד החקלאות והגיע לביקור עם שר החקלאות אהרון ציזלינג

הלל נוימן ועמוס דגו, אום-רשרש, אפר. 1949

ביקור חברי מוסד חינוכי גלבע באום רשרש, אפר. 1949